

NORGES BONDELAG



Landbruks- og matdepartementet
Pb 8007 Dep
0030 OSLO

2008/01973-160

SER/EIE ASR
410

Vår saksbehandler
Ole N. Skulberg
Tlf. 22 05 45 42

Vår dato
2010-01-11
Deres dato

Vår referanse 2009/00636/023
Arkiv: -J50
Deres referanse

Høring- Vernehjemmel i jordloven

Klimaet er i endring. Som følge av global oppvarming vil klimaendringene gi oss utfordringer som vi må forberede oss på og tilpasse oss til. For Norges del vil det i hovedsak bety høyere gjennomsnittstemperaturer, mer nedbør og mer ekstremvær. I tillegg vil verdens befolkning øke betydelig i årene fremover. For å kunne mette verdens befolkning i 2050 må den globale matproduksjonen økes med ca 70 % i forhold til dagens nivå viser de siste beregningene fra FAO (FNs matprogram). Norge vil også oppleve en stor befolkningsvekst og det vil trolig være 5,7 millioner innbyggere i Norge innen 2030. Det vil også innebære at Norge må øke sin matproduksjon med 20 % for å opprettholde dagens nivå hvor vi importerer ca halvparten av maten vår. En slik befolkningsvekst vil gi betydelige utfordringer knyttet til areal- og transportpolitikken. I tillegg til matproduksjon binder jordmonnet betydelig mengder CO₂ og må derfor anses som en av de viktigste naturressursene for kommende generasjoner.

Omdisponering av dyrka mark er et viktig tema i norsk politikk blant annet igjennom;

- Jordloven av 12. mai 1995
- Rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging
- Stortingsmelding nr. 29 (1996-97): Regional planlegging og arealpolitikk
- Rundskriv T2/98 B Nasjonale mål og interesser i fylkes- og kommuneplanleggingen
- Stortingsmelding nr. 19 (1999-2000) Om norsk landbruk og matproduksjon
- Rundskriv T-2/2001 Om arealplanlegging og golfbaner
- Stortingsmelding nr. 23 (2001-2002) Om bedre miljø i byer og tettsteder
- Stortingsmelding nr. 21 (2004-2005) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand
- Soria Moria 1, Soria Moria 2
- FOR 2008-06-27 nr 742: Forskrift om rikspolitisk bestemmelse for kjøpesentre
- Ny plan- og bygningslov

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse:	Besøksadresse:	Telefon:	Telefaks:	E-postadresse	Internet:
PB 9354 Grønland 0135 Oslo	Schweigaards gt. 34c Oslo	22 05 45 00	22 17 36 68	bondelaget@bondelaget.no	www.bondelaget.no
Norges Bondelag	Org.nr.: 939678670	Bankkonto:	8101.05.12891		
Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto:	8101.05.91392		

Vår dato
2010-01-11

Vår referanse
2009/00636/023

På tross av tydelige rikspolitiske ønsker om å redusere omdisponering av jordbruksarealer har det blitt nedbygd opp mot 20 000 dekar dyrkbar og dyrket mark hvert år siden jordloven tredde i kraft i 1995.

Det er mange årsaker til at rikspolitiske ønsker om å redusere nedbygging av dyrka mark ikke blir fulgt opp i arealpolitikken. Noen av årsakene til dette er;

- Kommunenes myndighet i arealbruken (myndighet over jordloven)
- Samferdselspolitikken (ingen vurdering av indirekte konsekvenser ved trasevalg)
- Rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging (RPR-ATP)

I dag er det den enkelte kommune som i stor grad planlegger bruken av arealer i Norge. De fleste kommuner ønsker mest mulig ny etablering av næringsvirksomhet og tilflytting i sin kommune, og kommunen har selv myndighet over plan og bygningsloven og jordloven. Siden kommunene også har myndighet over jordloven blir ofte ny etablering av næringsvirksomhet og boligbygging lagt vekt på som særlige grunner for dispensasjon fra jordlovens § 9 bruk av dyrka og dyrkbar jord. Dersom myndigheten over jordloven ble tilbakeført til Fylkesmannen ville dette trolig medført en mer helhetlig arealstrategi og håndhevelse av rikspolitiske føringer for bruk av jordbruksarealer.

Det kan argumenteres for at samferdselsprosjekter har ansvar for en liten andel av omdisponeringen av matjord som skjer i Norge dersom en isolert ser på det arealbeslaget som blir direkte berørt. Likevel er det en kjensgjerning at den mest omfattende omdisponeringen ofte kommer som en indirekte konsekvens av veiutbygging. Vei stimulerer til reising av boligbygg, kjøpesentre og andre næringsbygg, og setter ofte i gang langvarige nedbyggingsprosesser i det aktuelle området. Det er derfor helt avgjørende at samferdselsmyndighetene legger vekt på dette i planleggingen av samferdselsprosjekter.

Rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal og transportplanlegging er det verktøyet som det i dag legges stor vekt på i arealplanleggingen. Retningslinjene gir føringer om vektlegging ved avveining mellom blant annet jordvern hensyn og utbyggingsbehov. ”Utbyggingsmønster og transportsystem bør utformes slik at en unngår omdisponering av store, sammenhengende arealer med dyrket eller dyrkbar mark av høy kvalitet. Innenfor gangavstand fra stasjoner/knutepunkter på hovedårene for kollektivtrafikknettet kan utbyggingshensyn tillegges større vekt enn vern, under forutsetning av at det planlegges en konsentrert utbygging og tas hensyn til kulturmiljøer og grønnstruktur”. Dette legges ofte til grunn for ikke å ta i bruk uproduktive arealer utenfor by – og tettstedssentre.

I tillegg er det knyttet store utfordringer til mangel på langsiktige arealstrategier, markaloven, verneområder, kostnader for å bygge på jord, holdninger blant folk til egen matproduksjon og konsekvenser/sanksjoner for kommuner som ikke følger opp jordvernpolitikken.

Norges Bondelag er positive til forslaget om opprettelse av verneområder for dyrket mark. Det er viktig at de områdene som vernes er store arealer av den beste jorda.

Vår dato
2010-01-11

Vår referanse
2009/00636/023

Norges Bondelag er meget bekymret for hvilken status områder som blir liggende utenfor et jordvernområde vil ha. Dersom kommuner og fylkeskommuner oppfatter de områder som ikke vernes som frigitt areal vil jordvernområdene svekke et generelt sterkt jordvern av jordbruksarealet. Det er helt avgjørende at jordvernområder er strategisk valgt ut for å styre fremtidig utbyggingspress mot uproduktive arealer. Dersom jordvernområdene ikke er tilstrekkelig store og valgt ut også med den hensikt å styre fremtidig arealbruk mot uproduktive områder vil opprettelse av jordvernområder bare vær en midlertidig brems i den negative utviklingen dagens arealbruk har og ikke sikre en varig endring i arealpolitikken.

De områdene som vernes kan ikke bygges ned. Dette vil svekke troverdigheten til all jordvernpolitikk. Norges Bondelag mener at kravene for å dispensere fra utbyggingsforbudet innenfor et verneområde må endres til "svært viktige samfunnsinteresser" i lovforslaget.

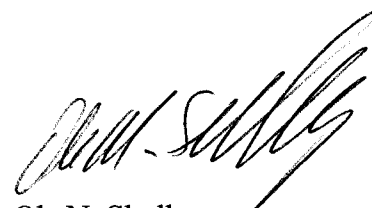
Det er avgjørende for landbruket at næringen fortsatt skal kunne utvikle seg også innenfor et verneområde. Norges Bondelag mener at det må være rom for å kunne føre opp nødvendige driftsbygninger eller driftsveier for landbruket også innenfor et jordvernområde dersom det ikke finnes andre relevante plasseringer. Det må tas hensyn til estetiske og praktiske tunløsninger.

Norges Bondelag mener at opprettelse av jordvernområder ikke alene er nok for å sikre en bærekraftig arealutvikling. Det er derfor helt nødvendig at myndighet over jordloven tilbakeføres til Fylkesmannen.

Samferdselsmyndighetene må ta hensyn til indirekte konsekvenser for nedbygging av dyrka mark i sin planlegging av samferdselsprosjekter, og det er behov for en revidering av rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging hvor hensynet til jordvernet vektlegges langt sterkere enn i dag.

Med hilsen


Per Gunnar Skorge


Ole N. Skulberg